

Farklılaştırılmış Öğretim İle İlgili Lisansüstü Tezlerin Analizi*Analysis of the Academic Dissertations Related to the Differentiated Teaching***Sultan Selen KULA² , Rabia KARAKUŞ³ ****Gönderim:** 07/11/2022**Düzeltilme:** 09/01/2023**Kabul:** 23/02/2023**ÖZET**

Öğrenme her bireyin zihninde gerçekleşen bireysel bir süreçtir. Her öğrencinin öğrenme yaşantıları, hazırbulunluşluk düzeyleri, ilgileri, merakları ve öğrenme stilleri birbirinden farklılık göstermektedir. Bu farklılık nedeniyle kapsayıcı eğitim bağlamında öğrenme sürecinin öğrencilerin bireysel farklılıklarına duyarlı biçimde tasarlanması gerekli görülmektedir. Her bir öğrencinin bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurarak öğretimi her öğrencinin etkili öğrenmesine fırsat verecek biçimde tasarlamak amacıyla farklılaştırılmış öğretimden yararlanılmaktadır. Bu doğrultuda Türkiye’de farklılaştırılmış öğretimle ilgili yürütülen lisansüstü tezlerin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda YÖK ulusal tez merkezinden belirlenen anahtar kelimeler ve ölçütler doğrultusunda farklılaştırılmış öğretim ile ilgili lisansüstü tezlere ulaşılmıştır. Tezlerin sınıflandırılmasında araştırmacılar tarafından oluşturulan “yayın inceleme formu” kullanılmıştır. Araştırmada, 2005-2021 yılları arasında farklılaştırılmış öğretimi konu edinen toplam 48 lisansüstü tez, doküman analizi ile incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre farklılaştırılmış öğretimle ilgili tezler 2018, 2019 ve 2020 yıllarında yoğunlaşmakta; bir başka ifadeyle farklılaştırılmış öğretim, Türkiye’de son yıllarda giderek daha fazla araştırmacının ilgisini çekmektedir. Farklılaştırılmış öğretimle ilgili lisansüstü tezler ağırlıklı olarak ortaokul öğrencileriyle yürütülmekte olup tezlerde karma yöntem araştırmalarının daha yoğun olarak tercih edildiği dikkat çekmektedir. Bu alanda yürütülmüş lisansüstü çalışmaların çoğunluğunu yüksek lisans tezleri oluşturmaktadır. Araştırmada, farklılaştırılmış öğretim ile ilgili yapılan lisansüstü tezler sonuçları bakımından da değerlendirilmiş ve gelecekte yürütülmesi planlanan araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Farklılaştırılmış öğretim, kapsayıcı eğitim, bireysel farklılıklar.

ABSTRACT

Learning is an individual process that takes place in the mind of each person. Each student's learning experiences, readiness levels, interests, curiosities, and learning styles differ from each other. Because of this difference, it is considered necessary to design the learning process in a way that is sensitive to the individual differences of the students. Differentiated teaching is used to design instruction in a way that allows each student to learn effectively, taking into account the individual differences of each student. In this direction, it is aimed to analyze the postgraduate theses about differentiated teaching in Turkey. In line with this purpose, graduate theses related to differentiated teaching were reached in line with the keywords and criteria determined by the national thesis center. In the classification of theses, the “publication review form” created by the researchers was used. In the research, a total of 48 postgraduate theses on differentiated teaching between the years 2005-2021 were examined with the document analysis. According to the results of the research, the theses on differentiated teaching are concentrated in 2018, 2019, and 2020; In other words, differentiated teaching has attracted the attention of more and more researchers in Turkey in recent years. Postgraduate theses on differentiated teaching are mainly conducted with secondary school students, and it is noteworthy that mixed method research is preferred more intensely in theses. Most of the postgraduate studies conducted in this field consist of postgraduate theses. In the study, postgraduate theses on differentiated instruction were also evaluated in terms of their results, and suggestions for future research were included.

Keywords: Differentiated teaching, inclusive education, individual differences.

Önerilen atf: Kula, S. S. & Karakuş, R. (2023). Farklılaştırılmış öğretim ile ilgili lisansüstü tezlerin analizi. *Uluslararası Psiko-Sosyal Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 1-19.

1 X. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi’nde 26-28 Ekim 2022 tarihinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

2 Doç. Dr., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, selen.yazgunoglu@ahievran.edu.tr

3 Yüksek Lisans Öğrencisi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, rabiakarakuş40@gmail.com

GİRİŞ

Günümüzde eğitime yönelik bakış açısı ve sistemden beklentiler giderek farklılaşmaktadır. Akademik, sosyo-kültürel, dilsel, engelli olma veya göçmen olma gibi özellikleri çeşitlilik gösteren öğrenciler için farklı öğrenme stillerine veya profillerine yönelik öğretim stratejilerine ihtiyaç duyulmaktadır (Subban, 2006). Bu bağlamda öğretmenlerden, birbirinden oldukça farklı özelliklerle donanık öğrencilere, onların ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olan etkili öğretimi sağlamaları beklenmektedir (Kula, 2023). Çünkü öğretmenler, yöneticiler ve aileler; tüm öğrencilerin çeşitlilik gösteren ihtiyaçlarına cevap vermek sorumluluğunu taşırlar (Rock, Gregg, Ellis & Gable, 2008). İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde de belirtildiği üzere eğitim, en temel insan haklarından biridir (İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Madde 26). Bu sebeple herkes için eğitim anlayışını merkeze alan, bu anlayışa göre eğitim politikalarını düzenleyen, çocuğun içinde bulunduğu mevcut koşulları dikkate alan ve ihtiyaçlarını belirleyen, aile ile işbirliğini sağlayan, öğrenci merkezli ve bireysel farklılıkları göz önünde bulunduran bir bakış açısı ve eğitim sistemine ihtiyaç vardır (Baykara Pehlivan & Baykara Acar, 2009). Eğitimde bu bakış açısı kapsayıcı eğitim olarak tanımlanmaktadır. Kapsayıcı eğitim ise; tüm çocukların akranlarıyla birlikte eğitim alırken eğitsel, sosyo-kültürel faaliyetlere, yaşamsal aktivitelere ve fırsatlara eşit düzeyde ulaşabilme haklarını ifade etmektedir. Bu şartlar sağlanırken eğitim ortamlarının da ihtiyaca uygun olarak düzenlenmesi gerekli görülmektedir (Aydın Güngör & Pehlivan, 2021). UNESCO (2009), kapsayıcı eğitimden söz ederken, insanların etnik yapı, sosyal sınıf, cinsiyet, sağlık, sosyal katılım ve başarı gibi etkenlere göre sınıflandırılıp dışlanmadan, koşulsuz kabul ilkesiyle sahip çıkılarak eğitilmesinin gerekliliği üzerinde durmuştur. Bu eğitim sürecinde kapsayıcı eğitimin nitelikli ve işlevsel olabilmesi için kapsayıcı eğitimi güçleştirmekte olan birçok faktör kontrol edilmelidir. Kapsayıcı eğitimin sürecinin önündeki birçok engelden biri, insanların farklı öğrencilere karşı gösterdikleri tutumdur. Okul çağında öğrencilere rol model olan öğretmenlerin öğrencilere karşı sergiledikleri tutum ve davranışlar diğer öğrencilerin de tutum ve davranışlarını fazlaca etkilemektedir (Taneri, 2019). Bu nedenle öncelikli olarak öğretmenlerin kapsayıcı bir bakış açısına sahip olması ve tüm öğrencileri kucaklayan olumlu sınıf ortamları oluşturması kapsayıcılığın yaygınlaşmasında oldukça önemli bir basamak olarak değerlendirilmektedir. Öğretmenlerin olumlu tutum ve yaklaşımlarının yanı sıra okul idarecileri, veliler ve akranlar gibi eğitimin tüm paydaşlarına önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir (Sakız, 2022).

Kapsayıcı eğitim bakış açısının geleneksel eğitim yaklaşımlarından birtakım farklılıkları bulunmaktadır. Kapsayıcı eğitimde, geleneksel eğitimin tersine tüm öğrencilerden okulun mevcut gereksinimlerine tabii olmalarını beklemekten ziyade öğrencilerin bireysel farklılıklarına, sosyal, duygusal, kültürel ve fiziksel ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir okul ve sınıf ortamının sağlanması beklenmektedir (Öztürk, Tepetaş, Köksal & İrez, 2017). Başka bir ifadeyle öğrencinin eğitim sistemine değil, sistemin öğrenciye göre düzenlenmesi savunulmaktadır. Bu bağlamda öğretmenlerin de farklı özelliklere ve kültürel yapıya sahip öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik uygun ve etkili öğretimi gerçekleştirmeleri gerekli görülmektedir (Kula, 2020). Kapsayıcı eğitim anlayışı ile hızla değişen ve gelişen dünyada yeniliklere ayak uydurmak ve eğitsel gelişmeleri yakından takip etmek gerekli

görülmektedir. Değişen eğitim anlayışında okulların fiziki yapısı, sınıf atmosferi, kullanılan materyaller, yöntem ve teknikler, ölçme ve değerlendirme yaklaşımları öğrencilerin ihtiyaç ve özelliklerine göre düzenlenmelidir. Okul yöneticilerinin, öğretmen ve öğrenci niteliklerinin, beklentilerinin ve ihtiyaçlarının da bu değişim sürecinden etkilendiği görülmektedir. Bu değişim, gelişim ve beklentileri karşılayabilmek için var olan eğitim ve öğretim sürecinde farklı öğretim yaklaşımları ortaya çıkmaktadır (Demirkaya, 2018). Bu yaklaşımlardan biri de farklılaştırılmış öğretimdir. Farklılaştırılmış öğretim, öğrencilerin hazırbulunuşluk, ilgi, ihtiyaç ve öğrenme tarzlarındaki farklılıkların dikkate alınarak öğretim etkinliklerinin planlanması ve düzenlenmesini ifade etmektedir (Oliva, 2005). Gregory ve Chapman'a (2002) göre farklılaştırılmış öğretim, tüm öğrencilerin ihtiyaçlarına yanıt vermeyi amaçlayan bir felsefeye sahiptir. Geleneksel eğitim ortamları genellikle orta düzey bilişsel yeteneğe sahip olan öğrencilere göre hazırlandığı için düşük bilişsel yeteneğe sahip ya da üstün yetenekli öğrenciler var olan performanslarını en üst düzeyde kullanamamakta ve buna uygun şekilde değerlendirilememektedirler (Avcı & Yüksel, 2018). Bu nedenle farklılaştırılmış öğretim, farklı özellikleri olan tüm öğrencilere uygun bir öğrenme ortamı sunmayı amaçlamaktadır. Tomlinson (1995, 1999)'a göre farklılaştırılmış öğretimin uygulanacağı bir sınıf ortamı için öncelikle öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri belirlenmelidir. Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri öğretmenin başlangıç noktasını belirler. Öğrencilerin ön öğrenmeleri değerlendirilirken de standart, geleneksel yöntemler yerine öğrenciyi derinlemesine tanımayı ve anlamayı sağlayan tekniklerden yararlanılmaktadır. İçerik farklılığı da öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına göre çeşitlendirildikten sonra öğretmen, öğrencilerin farklı öğrenme ve kişilik özelliklerine göre farklı stratejiler yoluyla öğrenme yolları oluşturur. Süreç içerisinde de öğrencinin içeriği öğrenme düzeyi sürekli kontrol edilir. Öğrenme ortamında öğretmenin farklılaştırabileceği öğe ise öğrenme ürünleridir. Öğretmen hazırlanacak ödev konusunda öğrencilere sınırlı sayıda seçenek sunmak yerine ilgi çekici, iş birliğine dayalı, yaratıcı ve esnek olmalıdır (Tomlinson, 1995, 1999, 2007).

Farklılaştırılmış öğretim ortamında öğretmenin; öğrencileri oldukları gibi kabul etmesi ve farklılıklara saygı duyması beklenmektedir. Öğretmen, konularda ayrıntıya inmekten ziyade temel noktaları ele alarak öğrencilerin öğrenmelerine olanak sağlar. Öğrencileri öğrenme süreci içerisinde değerlendirirken öğrencilerin farklı özelliklerine göre içerik, süreç ve üründe değişiklikler tasarlar. Bu süreçte öğrenme sorumluluğu öğrencide olduğu için öğretmen uygun ortamı sağlar ve öğrencilerin farklılıklarına göre farklı öğrenme yolları kurgular (Tomlinson, 2007). Farklılaştırılmış öğretimin gerçekleştirildiği bir sınıf ortamında, esnek öğrenme ortamlarına yer verilmelidir. Esnek öğrenme ortamı, öğrencilerin bireysel, grup ya da tüm sınıfın dâhil olabileceği etkinlikleri destekleyebilecek türde oturma düzenlerine olanak sağlamalıdır. Bilgiye ulaşmayı kolaylaştıracak farklı türde materyalleri ve destek araçlarını içinde barındırmalıdır (Tomlinson, Brimijoin & Narvaez, 2008). Bir sınıfta bulunan tüm öğrencilerin yakın yaş düzeyinde olması hepsinin aynı ilgi, ihtiyaç, zekâ düzeyi ve alanına, aynı öğrenme hızına ya da aynı düzeyde desteğe ihtiyaçları olacağı anlamına gelmemektedir. Farklı sosyo-kültürel ve ekonomik düzey, aile yapısı, beklentileri, alışkanlıkları ve yaşam tarzları olan öğrenciler aynı sınıf ortamında bulunabilmektedir (Demirkaya, 2018). Bu nedenle eğitim öğretim ortamlarında tek tip öğrenci özellikleri, ders içerikleri, öğretim teknik ve stratejileri ve

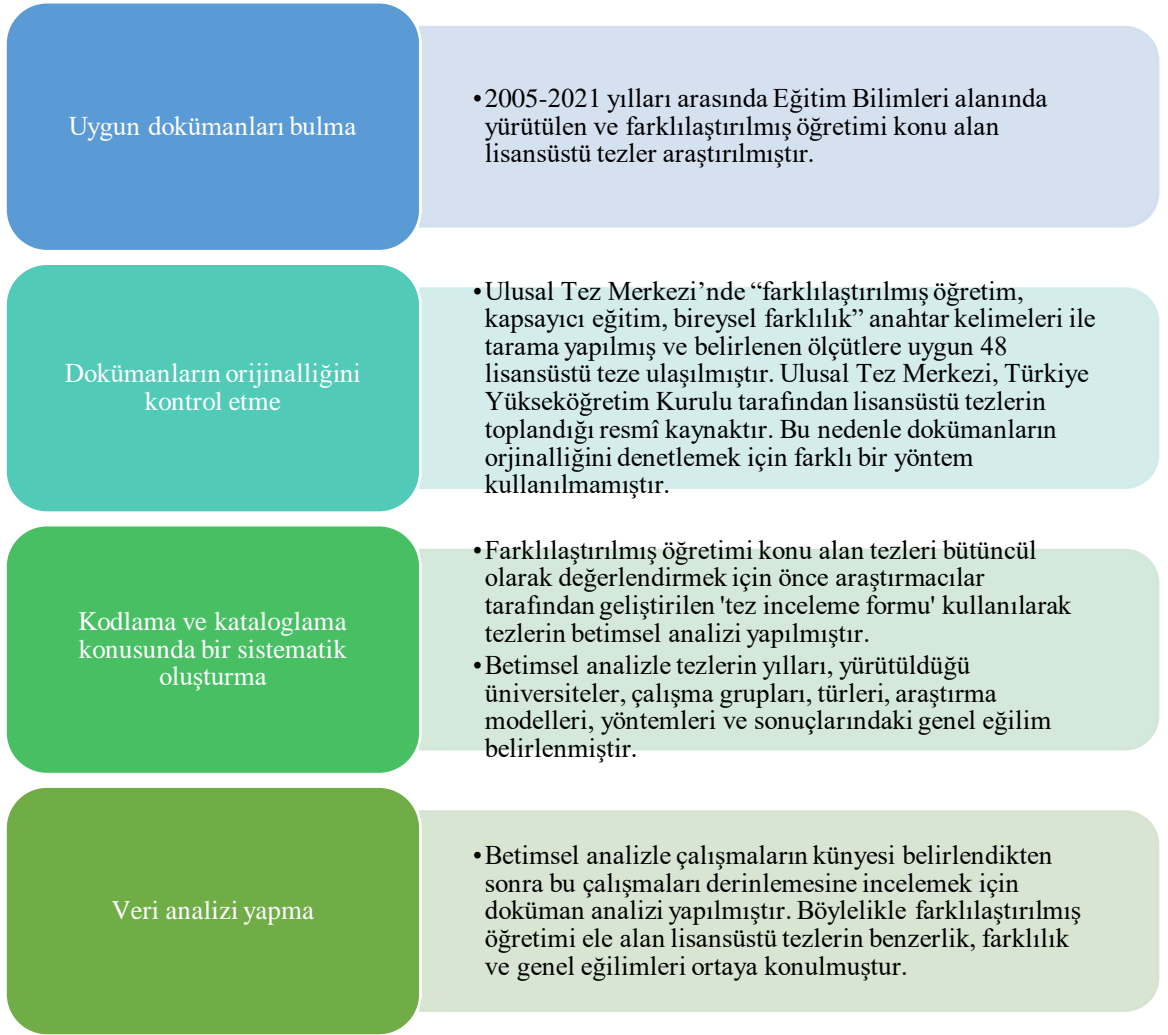
üründen söz edilemez. Tüm bu sebepler göz önüne alındığında günümüz öğretim süreçlerinde farklılaştırılmış öğretimin kullanılması kaçınılmaz hale gelmiştir. Öğretim süreçlerinde ihtiyaçtan doğan farklılaştırılmış öğretim uygulamaları bilimsel olarak da araştırılıp incelenmeli, hem kuramsal hem uygulamaya dönük bilimsel sonuçlar eğitim paydaşları ile paylaşılmalıdır. Alanyazın incelendiğinde farklılaştırılmış öğretimle ilgili araştırmaların, eğitim bilimleri alanında çalışan araştırmacıların ilgisini çektiği fark edilmektedir (Bekler & Kozikoğlu, 2022; Olçay Gül, 2014; Zoraloğlu & Şahin, 2022). Alanyazın incelendiğinde farklılaştırılmış öğretim uygulamalarına ilişkin üstün yetenekli öğrencilerle çalışılan lisansüstü tezlerin (Kaya, Mertol, Turhan, Araz & Uçar, 2022) ve araştırmaların (Özüdoğru, Sakallıoğlu, Girgin & Altınar, 2021) incelendiği bir araştırma bulunmuştur. Mevcut araştırmanın Türkiye’de yürütülen lisansüstü tezleri farklılaştırılmış öğretim bağlamında bütüncül olarak ele alması, bu alanda yürütülen tezlerin genel eğilimini görme ve yeni araştırmalara ışık tutma açısından önemli görülmektedir. Farklılaştırılmış öğretimle ilgili lisansüstü tezlerin incelendiği bu araştırmada doküman analizi kullanılarak var olan çalışmaların incelenmesi, bundan sonraki süreçte farklılaştırılmış öğretim ile ilgili araştırma yapacak olan araştırmacılara yol gösterip kaynak oluşturması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, farklılaştırılmış öğretim ile ilgili lisansüstü tezlerin incelenmesidir. Bu amaçla aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Araştırmaların konularına göre dağılımı nasıldır?
2. Araştırmaların yıllara göre dağılımı nasıldır?
3. Araştırmaların tezlerin yürütüldüğü üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
4. Araştırmaların çalışma gruplarına göre dağılımları nasıldır?
5. Araştırmaların tez türlerine göre dağılımı nasıldır?
6. Araştırmalarda kullanılan araştırma modellerine göre dağılım nasıldır?
7. Araştırmaların yöntemlerine göre dağılımları nasıldır?
8. Araştırmaların sonuçlarına göre dağılımları nasıldır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Farklılaştırılmış öğretim ile ilgili lisansüstü tezlerin incelendiği bu çalışmada, doküman analizi kullanılmıştır. Araştırmada, benzer konudaki lisansüstü tezlerin belirli bir ana şablon oluşturarak konuya eleştirel bir bakış açısı getirilmesi ve yorumlanması amaçlanmaktadır (Çalık & Sözbilir, 2014). Doküman analizi, hem basılı hem elektronik ortamda sunulan çeşitli materyallerin incelenerek değerlendirilmesi sürecini ifade etmektedir (Bowen, 2009). Doküman analizi, araştırılması planlanan olgular hakkında yapılan çalışmaların analizini kapsar (Yıldırım & Şimşek, 2016). Spesifik bir alanda yapılan çalışmaların analizi o alanda yapılan araştırmaların içeriği, boyutu ve yönü hakkında bilgi edinilmesini sağlayarak araştırma yapılan alana dair genel bir bakış sunar (Karadağ, 2009). Doküman analizinin aşamaları ve bu araştırmada her bir aşama için gerçekleştirilen uygulamalar şu şekildedir (Merriam, 2009):

Şekil 1. Doküman analizinin aşamaları

Verilerin Toplanması

Yapılan araştırma kapsamında 2005-2021 yılları arasında Eğitim Bilimleri alanında, farklılaştırılmış öğretimi konu alan lisansüstü tezler araştırılmış olup Ulusal Tez Merkezi'nde "farklılaştırılmış öğretim, kapsayıcı eğitim, bireysel farklılık" anahtar kelimeleri ile tarama yapılmış ve belirlenen ölçütlere uygun 48 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında lisansüstü tezler amaçlı örnekleme yönteminden ölçüt örnekleme yöntemi yoluyla seçilmiştir. Ölçüt örnekleme yönteminde amaç, önceden belirlenen ölçütleri karşılayan tüm durumların çalışmaya dâhil edilmesidir. Bahsi geçen ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabileceği gibi önceden hazırlanmış olan ölçüt listesi de çalışmada kullanılabilir (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Bu amaçla yapılan çalışmanın ölçütü olarak yapılan çalışmaların Eğitim Bilimleri alanında yapılması, farklılaştırılmış öğretimi konu alması ölçüt olarak belirlenmiş ve belirlenen ölçütlere uyan, 2005- 2021 yılları arasında yazılan lisansüstü tezler çalışmaya dâhil edilmiştir.

Verilerin Analizi

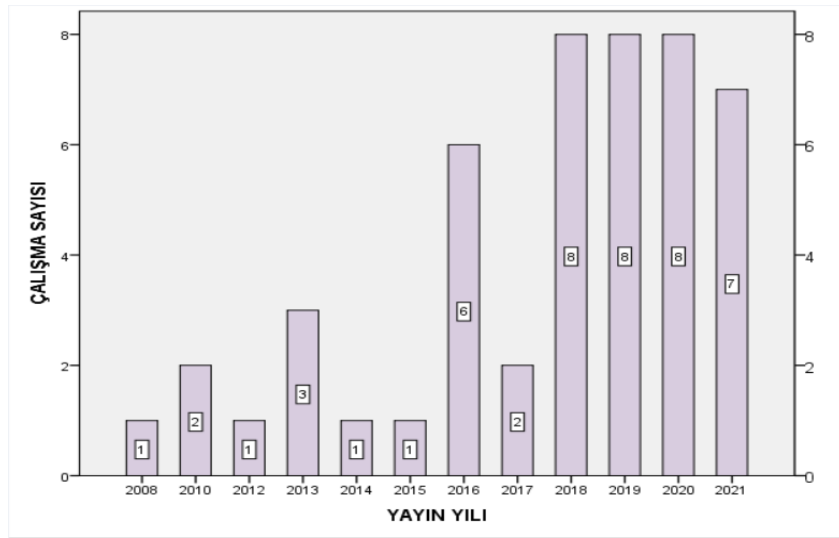
Araştırmanın dâhil edilme ölçütlerine uygun biçimde 2005-2021 yılları arasında Türkiye'de yürütülmüş olan farklılaştırılmış öğretimle ilgili tüm lisansüstü tezlere ulaşılmıştır. Araştırmanın amaçları doğrultusunda araştırmacılar tarafından geliştirilen "tez inceleme

formu” kullanılarak veri analizi gerçekleştirilmiştir. Tez inceleme formu hazırlanırken benzer araştırmalar taranarak literatürde doküman analizi çalışmalarında kullanılan tüm ölçütlerin listesi çıkarılmıştır. Mevcut araştırmanın alt problemleri doğrultusunda ölçütler seçilerek, tez inceleme formunun taslak şekline ilişkin iki eğitim bilimleri uzmanından görüş alınmıştır. Görüşler doğrultusunda tez inceleme formuna son şekli verilmiştir. Tez inceleme formunda her bir araştırmanın künyesi, yayın yılları, yayın türleri, tezin yürütüldüğü bilim dalları, araştırmaların konusu, modeli, yöntemi, örneklem/çalışma grupları, araştırmanın yürütüldüğü dersler, veri toplama araçları ve araştırma sonuçları yer almaktadır. Ölçütler doğrultusunda araştırmaya dâhil edilen lisansüstü tezler geliştirilen form aracılığıyla betimsel olarak analiz edilmiştir. Tez inceleme formuna çalışmaların yazarları, yayın yılları, yayın türleri, bilim dalları, araştırmaların konusu, modeli, yöntemi, örneklem/çalışma grupları, araştırmanın yürütüldüğü dersler, veri toplama araçları ve araştırma sonuçlarının tek tek incelenmesine fırsat verecek şekilde kodlanmıştır. Analiz sonucu elde edilen bulgulara ilişkin frekans değerleri ve betimsel tablolara yer verilmiştir.

BULGULAR

2005-2021 yılları arasında Türkiye’de yayınlanmış farklılaştırılmış öğretim ile ilgili Eğitim Bilimleri alanındaki lisansüstü tezlerin incelenmesinin amaçlandığı bu çalışmada 48 lisansüstü tez incelenmiştir. İncelenen tezlerin konularına göre dağılımına bakıldığında araştırılan konuların öğrencilerin akademik başarı, motivasyon, öz düzenleme becerisi, matematiksel muhakeme yeteneği, üst bilişsel farkındalık, problem çözme becerisi, hayat bilgisi, matematik, mesleki yabancı dil, fizik derslerine karşı tutum, kavramsal anlama, bilimsel süreç becerileri, erişim, tutum, kalıcılık, öğrenme ürünlerine etkisi, üst düzey düşünme becerisi, eleştirel düşünme becerisi, yaratıcılık, öz yeterlilik algısı, empati becerileri gibi alanlarda yoğunlaştığı görülmektedir. Bu alanların yanı sıra konuların yoğunlaştığı bir diğer alan ise farklılaştırılmış öğretim yaklaşımının öğretmenlerin sınıf yönetimine, yaklaşımı uygulama ve yeterlik düzeylerine, öz yeterlik algılarına, yaklaşım hakkındaki görüşlerine, öğretmenlere katkılarına olan etkilerinin incelenmesidir. Çalışmaların yoğunluklu olarak üzerinde durduğu son alan ise farklılaştırılmış öğretim yaklaşımının farklı ders ve konularda uygulanıp etkilerinin incelendiği eylem araştırmalarıdır. Farklılaştırılmış öğretim ile ilgili yürütülen tezlerin yıllara göre dağılımı Şekil 2’de görülmektedir.

İncelenen tezlerin yayın yıllarına göre dağılımına bakıldığında farklılaştırılmış öğretim ile ilgili tezlerin 2008 yılından itibaren çalışılmaya başlandığı ve 2018, 2019 ve 2020 yılları arasında yoğunlaştığı görülmektedir. Farklılaştırılmış öğretim yaklaşımı ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin yürütüldüğü üniversitelere Tablo 1’de yer verilmiştir.

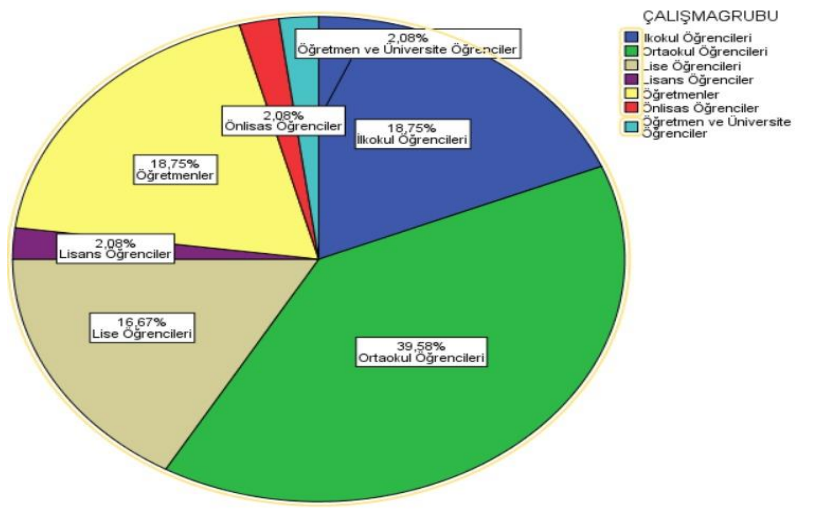
Şekil 2. Farklılaştırılmış öğretim tezlerinin yıllara göre dağılımı

Tablo 1. Lisansüstü tezlerin yürütüldüğü üniversiteye göre dağılım

Çalışmanın yapıldığı üniversite	f
Atatürk Üniversitesi	7
Bahçeşehir Üniversitesi	6
Hacettepe Üniversitesi	3
Necmettin Erbakan Üniversitesi	3
Anadolu Üniversitesi	3
Erciyes Üniversitesi	2
Uludağ Üniversitesi	2
Yıldız Teknik Üniversitesi	2
Ege Üniversitesi	2
Trabzon Üniversitesi	2
Gazi Üniversitesi	2
Kırıkkale Üniversitesi	1
Maltepe Üniversitesi	1
Osmangazi Üniversitesi	1
Balıkesir Üniversitesi	1
On Dokuz Mayıs Üniversitesi	1
Çukurova Üniversitesi	1
Dokuz Eylül Üniversitesi	1
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	1
Ankara Üniversitesi	1
Cumhuriyet Üniversitesi	1
İnönü Üniversitesi	1
İstanbul Üniversitesi	1
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	1
Giresun Üniversitesi	1

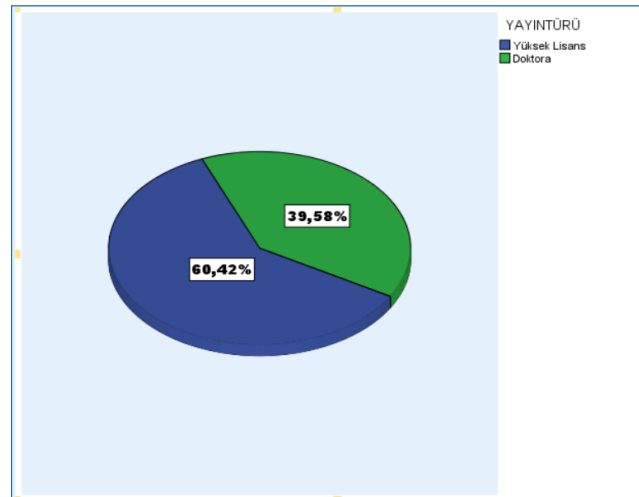
Farklılaştırılmış öğretim yaklaşımı ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin yürütüldüğü üniversiteler incelendiğinde bu alanda en fazla çalışmanın 7 lisansüstü tez ile Atatürk Üniversitesinde çalışıldığı görülmektedir. Atatürk Üniversitesi'ni 6 lisansüstü tez ile Bahçeşehir Üniversitesi izlemektedir. En fazla araştırmanın yürütüldüğü üçüncü üniversiteleri ise 3 lisansüstü tez ile Hacettepe Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi izlemektedir. Bu üniversitelerin yanı sıra Erciyes Üniversitesi, Uludağ

Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Trabzon Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi'nde farklılaştırılmış öğretim yaklaşımı ile ilgili 2'şer tez çalışması yürütülmüştür. Son olarak belirtilen tarih aralığında Kırıkkale Üniversitesi, Maltepe Üniversitesi, Osmangazi Üniversitesi, Balıkesir Üniversitesi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Cumhuriyet Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi ve Giresun Üniversitesi'nde 1'er çalışma yapılmıştır. İncelenen tezlerin çalışma gruplarına göre dağılımlarına Şekil 3'te yer verilmiştir.

Şekil 3. Lisansüstü tezlerin çalışma gruplarına göre dağılımları

Farklılaştırılmış öğretim yaklaşımı ile ilgili incelenen lisansüstü tezlerin çalışma gruplarına göre dağılımı incelendiğinde lisansüstü tezlerin çoğunluğunda farklı kademelerde öğrenim gören öğrencilerle (f=38, %79,16) çalışıldığı görülmektedir. Tezlerin bir kısmında da çalışma grupları öğretmenler (f=9, %18,75) olarak seçilmiştir. Örneklem öğrencilerden oluştuğu tezlerde ağırlıklı olarak ortaokul (f=19) öğrencileri ile araştırma yapıldığı görülmektedir. Diğer kademelerdeki öğrencilerle yapılan çalışmaların ağırlığına bakıldığında ise ortaokul öğrencilerinden sonra sırasıyla ilkokul (f=9), lise (f=8), ön lisans (f=1) ve lisans (f=1) öğrencileri ile çalışma yapılmıştır. Lisansüstü tezlerin yalnızca birinde çoklu veri kaynağından yararlanılarak hem öğretmen hem üniversite öğrencilerinden veri toplanmıştır. Farklılaştırılmış öğretim ile ilgili lisansüstü tezlerin türlerine göre dağılıma Şekil 4'te yer verilmiştir.

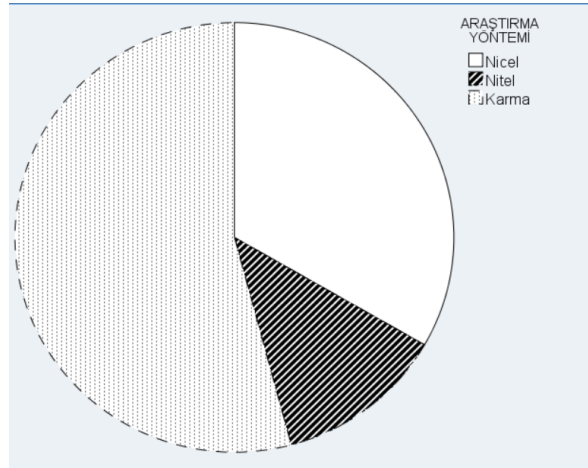
Şekil 4. Tezlerin türlerine göre dağılımı

Farklılaştırılmış öğretim yaklaşımı ile ilgili yürütülen lisansüstü tezlerin yüksek lisans (f=30, %60,42) ve doktora (f=18, %39,58) tezleri olarak dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Farklılaştırılmış öğretim ile ilgili yürütülen tezlerin ağırlıklı olarak yüksek lisans tezlerinden oluştuğu dikkat çekmektedir. Farklılaştırılmış öğretim yaklaşımı ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerde tercih edilen araştırma modellerine göre dağılıma Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2. Araştırma modellerine göre dağılım

Araştırma Modelleri	f
Ön test-Son test Deney Kontrol Gruplu Deneysel Desen	22
Durum Çalışması	9
Eylem Araştırması	7
Tarama Modeli	5
Gömülü Desen	3
Betimsel Model	2
Yakınsayan Paralel Desen	2
Örnek Olay	1
Açımlayıcı Desen	1
Eş Zamanlı İç İç Geçmiş Desen	1
Tanımlayıcı Desen	1

Farklılaştırılmış öğretim yaklaşımı ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin çoğunluğu ön test- son test deney kontrol gruplu deneysel desen (f=22) modelinde modellenmiştir. Bu modelden sonra ağırlıklı olarak sırasıyla durum çalışması (f=9) eylem araştırması (f=7), tarama modeli (f=5), gömülü desen (f=3), betimsel model (f=2), yakınsayan paralel desen (f=2), örnek olay (f=1), açımlayıcı desen (f=1), eş zamanlı iç içe geçmiş desen (f=1) ve tanımlayıcı desen (f=1) kullanılmıştır. Farklılaştırılmış öğretim yaklaşımı ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerde tercih edilen araştırma yöntemlerine göre dağılıma Şekil 5’te yer verilmiştir.

Şekil 5. Tezlerin araştırma yöntemlerine göre dağılımı

Yapılan lisansüstü tezler incelendiğinde ağırlıklı olarak araştırma yöntemlerinden karma (f=26, % 54,16) araştırma yönteminin kullanıldığı görülmektedir. Karma araştırma yöntemini nicel (f=16, %33,33) araştırma yöntemi ve nitel (f=6 %12,5) araştırma yöntemi takip etmektedir.

Farklılaştırılmış öğretim ile ilgili yapılan lisansüstü tezler, sonuçları bakımından değerlendirildiğinde, farklılaştırılmış öğretim yaklaşımının kullanıldığı bir tezde öğrencilerin olumsuz okuma başarılarında azalma gözlemlenmiş fakat okuma başarılarında anlamlı bir fark görülmemiştir (Aras,2018). Bir başka tezde ise akademik başarı, öz düzenleme stratejisi puanları, motivasyonel inançlar bakımından farklılaştırılmış öğretimin olumlu etkisi söz konusu iken, üst biliş farkındalıkları bakımından böyle olumlu bir etki gözlemlenmemiştir (Bağrıyanık, 2020). Kaynaştırma öğrencileriyle çalışan öğretmenlerin görüşlerinin alındığı bir çalışmada ise öğretmenlerin farklılaştırılmış öğretimi kullanmadıkları sonucuna ulaşılmıştır (Koç, 2016). İncelenen bir diğer tezde farklılaştırılmış öğretim yaklaşımının akademik başarıda etkili olduğu fakat bilişüstü yeti testi puanlarında anlamlı farkın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Taş, 2013). Uzaktan eğitim sürecinde farklılaştırılmış öğretim stratejilerinin kullanımına ilişkin araştırmanın yapıldığı bir diğer çalışmada ise uzaktan eğitim ortamında işlenen matematik derslerinde öğrencilerin akademik olarak başarı gösterdikleri dönüşümlü düşünme ve transfer becerilerini kullandıkları fakat dönüşümlü düşünme becerilerinin anlamlı düzeyde olmazken sürece ve etkinliklere ilişkin olumlu tutum geliştirildiği öğrenci paylaşımlarınca belirlenmiştir. Öğretmen görüşleri de öğrencilerin derse katılımlarının ve ilgilerinin yüksek olduğu yönündedir (Karadayı Evyapan, 2021). Son olarak farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının ilkökul 2. Sınıf matematik başarısına etkisinin ve farklılaştırılmış öğretim uygulaması hakkındaki görüşlerinin incelendiği çalışmada deney ve kontrol grubu öğrencilerinin farklılaştırılmış öğretim uygulama ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken ortalama puanlarında deney grubu lehine anlamlı bir artış gözlenmiştir. Öğrenciler farklılaştırılmış öğretim yöntemi ile ilgili dersten keyif aldıkları, konuyu öğrenmelerine kolaylık sağladığı ve dersin verimli olduğuna ilişkin olumlu görüş bildirmişlerdir (Göl, 2021).

TARTIŞMA

Türkiye’de 2005-2021 yılları arasında yayımlanmış farklılaştırılmış öğretim ile ilgili Eğitim Bilimleri alanındaki 48 lisansüstü tezin analizinden elde edilen sonuçlara göre tezlerde farklılaştırılmış öğretimin öğrencilerin akademik başarı, motivasyon, öz düzenleme becerisi, matematiksel muhakeme yeteneği, üst bilişsel farkındalık, problem çözme becerisi, hayat bilgisi, tutum, kalıcılık, öğrenme ürünlerine etkisi, üst düzey düşünme becerisi, eleştirel düşünme becerisi, yaratıcılık, öz yeterlilik algısı gibi alanlarla ilişkilerinin incelendiği sonucuna ulaşılmıştır. Bağrıyanık (2020), araştırmasında farklılaştırılmış öğretimin doğrusal denklemler konusunda akademik başarıya, öz- düzenleme stratejilerine, motivasyonel inançlara ve üstbiliş farkındalıklara etkisini araştırırken bilişsel ve duyuşsal faktörlere etkisini araştırmış ve deney grubu lehine anlamlı farklılıklar bulmuştur. Bir başka araştırmada Yabaş (2008), farklılaştırılmış öğretim tasarımının öğrencilerin özyeterlilik algıları, bilişüstü becerileri ve akademik başarılarına etkilerini incelemiş deney grubu lehine anlamlı sonuçlara ulaşmıştır. Öğretim sürecinde işe koşulan uygulamalardan öğrencilerin yararlanma düzeyleri, bireysel özelliklerine uygun kullanılan öğretim-öğrenme yaklaşım ve uygulamalarına verdikleri tepkiler sonucu ortaya çıkar. Bu sebeple öğretim süreçlerindeki uygulamalar, öğrencilerin duyuşsal, bilişsel, fizyolojik ve toplumsal özelliklerini dikkate aldığı kadarıyla başarıya ulaşabilir (Atalay, 2014). Bu önem doğrultusunda birçok araştırmada farklılaştırılmış öğretimin bilişsel ve duyuşsal özellikler üzerindeki etkisinin araştırıldığı düşünülmektedir. Öğretmenlerle yürütülen tezlerde ise farklılaştırılmış öğretimin öğretmenlerin sınıf yönetimine, yaklaşımı uygulama ve yeterlik düzeylerine, öz yeterlilik algılarına, yaklaşım hakkındaki görüşlerine, öğretmenlere katkılarına olan etkilerinin incelendiği belirlenmiştir. Ayrıca farklılaştırılmış öğretim yaklaşımının farklı ders ve konularda uygulanıp etkilerinin incelendiği eylem araştırmalarının da yürütüldüğü ortaya konulmuştur.

Farklılaştırılmış öğretim ile ilgili tezlerin 2008 yılından itibaren çalışılmaya başlandığı ve 2018, 2019 ve 2020 gibi son yıllarda yoğunlaştığı dikkat çekmektedir. Günümüzde toplumların eğitim kurumlarından beklentisi, öğrencileri teknolojiden yararlanabilen, eleştirel ve üst düzey düşünme becerilerine sahip, çevresiyle işbirliği yaparak çalışabilen kişiler olarak yetiştirmesidir. Toplumların bireylerden beklentisinin değişmesi eğitim sistemlerini de etkilemekte eğitim sistemleri de değişim ve dönüşüm sürecine girmektedir. Eğitimin işlevleri içerisinde bireyin var olan potansiyelini en üst düzeyde kullanmasını, hayatta karşılaşacağı problemlerle başa çıkabilmesini, öğrenmeyi öğrenebilmesini sağlamak olarak görülmektedir (Demir, 2013). Dünyadaki hızlı değişim ve gelişime ayak uydurabilen ve insanların bu değişim ve gelişimin gereklerine uygun şekilde yetiştirebilen, bilgiye erişimi sağlayan, bilgiyi üreten ve kullanan ülkeler, içinde bulunduğumuz yüzyılda başarılı ve etkin olabileceklerdir (DPT, 2000). Eğitimde öğrenciyi merkeze alan yaklaşımlar benimsenmekte ve eğitimsel uygulamalara bu bakış açısı yansımaktadır. Öğrenci merkezli eğitim yaklaşımı, öğrencilerin bireysel özelliklerini dikkate alan, evrensel değerleri benimseyen, bilimsel düşünme becerisine sahip, öğrenmeyi öğrenmiş, bilgiye ulaşım ulaştığı bilgiyi kullanabilen, üretken, teknolojiyi etkin kullanan, kendini gerçekleştirmeyi başarmış bireyler için eğitimin her aşamasında bireyin katılımını sağlayacak şekilde tasarlanmaktadır (MEB, 2007). Farklılaştırılmış öğretim, eğitimin demokratikleşmesi ve daha insancıl bir yaklaşımla ele alınmasında önemli bir faktördür

(Tavdgiridze, Sherozia, Khasaia & Doborjginidze, 2022). Son yıllarda bireysel farklılıkları dikkate alan eğitim programlarının uygulanmasının farklılaştırılmış öğretim araştırmalarının artmasına neden olduğu düşünülmektedir.

Farklılaştırılmış öğretim yaklaşımı ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin yürütüldüğü üniversiteler incelendiğinde toplam 25 farklı üniversitede farklılaştırılmış öğretimle ilgili tezlerin yürütüldüğü görülmüştür. Bu alanda en fazla tezin 7 lisansüstü tez ile Atatürk Üniversitesinde çalışıldığı görülmektedir. Atatürk Üniversitesi'ni 6 lisansüstü tez ile Bahçeşehir Üniversitesi izlemektedir. Bu durumun, bu üniversitelerde tez danışmanlık sürecini yürüten öğretim üyelerinin farklılaştırılmış öğretime yönelik araştırma ilgilerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Farklılaştırılmış öğretim yaklaşımı ile ilgili incelenen lisansüstü tezlerin çalışma gruplarına göre dağılımı incelendiğinde ağırlıklı olarak öğrencilerle araştırmaların yürütüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. Örnekleme oluşturan öğrenciler incelendiğinde ise çoğunlukla ortaokul öğrencileriyle çalışıldığı dikkat çekmektedir. Öğrencileri yetenekleri ve ilgileri doğrultusunda iş yaşamına veya sonraki eğitim kademelerine hazırlayabilmek tüm öğretim süreçlerinin nihai amacı olarak görülebilir (Gedikoğlu, 2005). Ülkemizde öğrenci başarısını ölçmek için yerel ve merkezi olmak üzere iki tür sınav sistemi bulunmaktadır. Bunlardan ilki eğitim görülen okulda öğretmenin yaptığı değerlendirmeyi içeren yerel düzeydeki ölçme türüdür. İkincisi ise ulusal düzeyde liselere giriş sınavı benzeri sınavları kapsayan merkezi ölçme türüdür (Çepni, Özsevgenç & Gökdere, 2003). Ortaöğretimde devam edilen okul türü ve başarısı bu kademede yer alan üniversiteye giriş sınavını etkilemektedir. Haliyle bu durum ülkemizde liselere giriş sınavının önemini artırmaktadır (Koç, Yıldırım & Bal, 2008). Bu sebeple öğrencilerin liseye giriş sınavına hazırlandığı kademe olan ortaokul kademesinde farklılaştırılmış öğretim yaklaşımının kullanılması önem arz etmektedir. Çünkü farklılaştırılmış öğretimin farklı derslerin akademik başarısına yönelik olumlu etkilerini ortaya koyan pek çok araştırma sonucu bulunmaktadır (Avcı, 2018; Bağrıyanık, 2020; Demir, 2013; Şan & Türegün, 2021; Taş & Sırmacı, 2018; Umar & Reis, 2014). Bu nedenle yapılan araştırmalarda ortaokul kademesine diğer kademelere nispeten daha fazla yer verildiği düşünülmektedir. Sonra sırasıyla ilkokul, lise, ön lisans ve lisans öğrencileri ile çalışmalar yapılmıştır. Farklılaştırılmış öğretim ile ilgili lisansüstü tezlerde öğretmenlerle de araştırmalar yürütülmüştür. Eğitim sürecinde ilerleme kaydedilmesinin ve farkındalık oluşumunun sağlanabilmesi öğretmenlerin yetkinlik düzeyleri ve uygulamaları hakkındaki algılarına bağlıdır. Öğretmenin yetkinlik düzeyi ve algılarının, öğrencileri yönlendirmede ve onların akademik başarılarında büyük rol oynadığı bilinmektedir (Zee & Koomen, 2016). Bu bağlamda yapılan araştırmalarda farklılaştırılmış öğretim yaklaşımında öğretmen görüşlerine de yer verildiği görülmektedir. Lisansüstü tezlerin yalnızca birinde çoklu veri kaynağından yararlanılarak hem öğretmen hem üniversite öğrencilerinden veri toplanmıştır.

Farklılaştırılmış öğretim yaklaşımı ile ilgili yürütülen lisansüstü tezlerin türlerine göre dağılımı incelendiğinde çoğunlukla yüksek lisans tezi yürütüldüğü ve yarısı kadar bir oranla da doktora tezine yer verildiği ortaya konulmuştur. Lisansüstü eğitim süreçlerinde doktora aşaması yüksek lisans sürecine göre daha detaylı araştırma süreçlerinin tasarlandığı, düzenli ve sistematik bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Doktora tezlerinin kapsamlı, özgün ve çok

daha uzmanlık gerektiren karmaşık yapısı nedeniyle tez türüne göre dağılımlarda böyle bir sonucun çıkmış olduğu düşünülmektedir.

Farklılaştırılmış öğretim yaklaşımı ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin çoğunluğu ön test- son test deney kontrol gruplu deneysel desen modelinde modellenmiştir. Eğitim alanında araştırma yapan araştırmacılar, veriler toplayarak ve bilimsel yöntemleri kullanarak eğitim faaliyetleri ile ilgili kanıtlar bulup bu kanıtlar ile analiz yaparlar ve bu analizler ışığında eğitimde iyileştirme çalışmalarına yön verebilirler (Johnson & Christensen, 2014; Lopez-Alvarado, 2017). Eğitim araştırmacıları bilimsel kalite açısından bilimsel ve etik kurallara uygun araştırma süreçleri ve aşamaları izlemektedirler. Bu süreçte, araştırma yönteminde yeterlilik son derece önemli bir şarttır ve yapılan araştırmanın türüne göre dikkatli bir şekilde seçilmelidir (Fraenkel & Wallen, 2003; Gliner, Morgan & Leech, 2011; Sönmez & Alacapınar, 2016). Deneysel desen, bilimsel araştırma yöntemleri içerisinde net sonuçlara ulaştıran yöntemlerdendir. Bu yöntemde araştırmacı karşılaştırılabilir işlemler uygular ve bu işlemlerin etkilerini inceler. Bu yüzden deneysel desenin araştırmacıyı somut yorumlara ulaştırması beklenir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2014). Tüm bu sebepler dikkate alındığında yapılan araştırmalarda çoğunlukla deneysel desenin kullanılmış olduğu düşünülmektedir. Bu modelden sonra ağırlıklı olarak sırasıyla durum çalışması, eylem araştırması, tarama modeli, gömülü desen, betimsel model, yakınsayan paralel desen, örnek olay, açımlayıcı desen, eş zamanlı iç içe geçmiş desen ve tanımlayıcı desen kullanılmıştır.

İncelenen tezlerde araştırma yöntemi, ağırlıklı olarak karma yöntemde tasarlanmıştır. Karma yöntem, nicel ve nitel araştırma bulgularından yararlanarak yapılan analizler sonucunda bütüncül yorumlara ulaşılan bir yöntemdir (Leech & Onwuegbuzie, 2009). Karma yöntem araştırmalarında hem nicel hem nitel araştırma yöntemlerinden yararlanıldığı için bu yöntemlerin zayıf yönleri giderilmiş olmakta ve böylece araştırmanın güvenilirliği artmaktadır. Hem nitel yöntemin getirdiği derinlikli veriler işe koşulabilmekte böylece neden-sonuç ilişkileri yorumlanabilmekte hem de nicel yöntemin sağladığı genellenebilir sonuçlara ulaşılabilir. Tüm bu gerekçeler nedeniyle incelenen tezlerde sıklıkla karma yöntemin tercih edildiği düşünülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmanın farklılaştırılmış öğretim ve kapsayıcı eğitim alanlarında çalışma yapacak araştırmacılara yol göstereceği, alanın ihtiyaç duyduğu bağlamlara yönelik araştırmacılara fikir vereceği düşünülmektedir. Araştırmanın yalnızca 2005-2021 yılları arasındaki lisansüstü tezleri incelemiş olması ve tezlerin araştırıldığı tarihte 2021 yılının henüz tamamlanmamış olması nedeniyle 2021 yılı verilerinin eksik olma ihtimali araştırmanın sınırlılığı olarak kabul edilmiştir. 2021 yılına ilişkin veriler bu bağlamda değerlendirilmelidir.

Yapılan çalışmaların konularına göre dağılımına bakıldığında öğretmenlerle yapılan çalışmalara rastlansa da öğrencilerle yapılan çalışmalar ağırlıktadır. Farklılaştırılmış öğretim yaklaşımının etkili olmasında öğretmen bilgi, beceri ve tutumları son derece önemlidir. Bu nedenle bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda öğretmenleri merkeze alan çalışmalara daha fazla yer verilebilir.

Çalışmaların üniversitelere göre dağılımına göre bakıldığında konu ile ilgili 25 farklı üniversitede tez çalışmalarının yürütüldüğü görülmektedir. Üniversitelerin lisans ve yüksek lisans programlarında farklılaştırılmış öğretim uygulamalarıyla ilgili çalışmalara daha fazla yer verilerek öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının konuya olan ilgi ve bilgi düzeyleri artırılabilir.

Farklılaştırılmış öğretim yaklaşımı ile ilgili incelenen lisansüstü tezlerin ortaokul kademesi öğrencilerinde yoğunlaştığı görülmüştür. İlkokul, lise ve yükseköğretim kademelerinde de farklı araştırmalar tasarlanarak kademeler arası bu farkın daha aza indirilmesi sağlanabilir.

Farklılaştırılmış öğretim yaklaşımı ile ilgili yürütülen lisansüstü tezlerin türlerine göre dağılımı incelendiğinde tezlerin yüksek lisans düzeyinde yoğunlaştığı görülmektedir. Doktora programlarında da farklılaştırılmış öğretimle ilgili çalışmalara daha fazla yer verilmesi alan yazına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

(Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezler * ile işaretlenmiştir)

- *Akdemir, Z. (2019). *The effect of differentiated teaching methods in teachers and students in social studies course: An action research*. Master Thesis. Erciyes University. Kayseri.
- *Aras, I. (2018). *The impact of differentiated instruction on learner motivation, behaviour, and achievement in middle school reading classes*. Master Thesis. Bahcesehir University. Istanbul.
- Atalay, Z. (2014). Üstün zekâlı ve yetenekli bireyler için farklılaştırılmış sosyal bilgiler dersinde uygulanabilecek öğretim stratejileri. *HAYEF Journal of Education*, 11(2), 339-358.
- *Avcı, O. (2018). *The effect of differential teaching applications on students' entrepreneurship skills and academic success*. Master Thesis. Kirikkale University. Kirikkale.
- Avcı, S. & Yüksel, A. (2018). *Farklılaştırılmış öğretim, teori ve uygulama*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Aydın Güngör, T., & Pehlivan, O. (2021). Kapsayıcı eğitimin Türk eğitim sistemindeki yeri ve önemi. *Studies in Educational Research and Development*, 5(1), 48-71.
- *Bagriyanik, H. M. (2020). *The effect of the teaching linear equation subject with differentiate education on academic success, self-regulation strategies, motivational beliefs and metacognitive awareness*. Master Thesis. Bursa Uludag University. Bursa.
- Baykara Pehlivan, K., & Baykara Acar, Y. (2009). Çocuklar ve eğitimde dışlanma. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 20(2), 27-38.
- Bekler, Ö., & Kozikoğlu, İ. (2022). Öğretimi farklılaştırmayı güçleştiren faktörlere ilişkin öğretmen algı envanteri: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(2), 1025-1052.
- *Belçer, Y. (2010). *Farklılaştırılmış öğretim ortamının sınıf yönetimine ve öğrencilerin akademik başarısına etkisi [The effect of differentiated teaching environment on classroom management and students' academic success]*. Master Thesis. Maltepe University. Istanbul.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınları.
- *Cam, Ş. S. (2013). *Teacher's implementation of differentiated instruction approach and competency levels related to it*. Master Thesis. Eskisehir Osmangazi University. Eskisehir.
- *Coban, H. (2019). *The effect of differentiated instructional design on students' mathematical reasoning skills, levels of using metacognitive learning strategies and problem solving skills*. PhD Dissertation. Balıkesir University. Balıkesir.
- Çalık, M., & Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33-38.
- Çepni, S., Özsevec, T., & Gökdere, M. (2003). Bilişsel gelişim ve formal operasyon dönem özelliklerine göre ÖSS fizik ve lise fizik sorularının incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 157, 30-39.
- *Demir, S. (2013). *The effects of differentiated learning on students' academic achievement, learning approaches and learning retention*. PhD Dissertation. Yıldız Technical University. Istanbul.
- *Demirkaya, A. S. (2018). *An investigation of elementary school teachers' perceptions on their competency and implementation levels in differentiated instruction*. PhD Dissertation. Hacettepe University. Ankara.

- *Durmus, T. (2017). *The effects of differentiated instruction model used in social science courses on students' success levels and attitudes*. PhD Dissertation. Ondokuz Mayıs University. Samsun.
- DPT (2000). 8. Beş yıllık kalkınma planı, küreselleşme özel ihtisas komisyonu raporu. <http://www.ekutup.dpt.gov.tr/kalkinmaplanlari/> adresinden erişilmiştir.
- *Ekinci, O. (2016). *The effect of differentiated instruction on mathematical attitudes and achievements of third grade primary school learners*. Master Thesis. Cukurova University. Adana.
- *Eren Tuzkan, F. (2019). *Investigation of the creativity promoting and implementing of differentiated instruction self-efficacy level of teachers who give training to gifted talented students*. Master Thesis. Bahceshir University. Istanbul.
- *Ermis, F. (2021). *The integration, implementation and effect of cooperative learning into differentiated instruction in Science Course*. PhD Dissertation. Ataturk University. Erzurum.
- *Faydali, M. (2018). *Examination of the applications of differentiated teaching approach in according to different variables*. Master Thesis. Necmettin Erbakan University. Konya.
- Fraenkel, J. R. ve Wallen, N. E. (2003). *How to design and evaluate research in education*. New York: McGraw-Hill.
- Gedikoğlu, T. (2005). Avrupa Birliği sürecinde Türk eğitim sistemi: sorunlar ve çözüm önerileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 66-80
- Gliner, J. A., Morgan, G. A. ve Leech, N. L. (2011). *Research methods in applied settings: An integrated approach to design and analysis*, (2nd Edition). New York: Routledge.
- *Gurkan, E. (2019). *An action research on differentiated learning activities in outdoor learning*. Master Thesis. Ege University. İzmir.
- Gregory, G., & Chapman, C. (2002) *Differentiated instructional strategies: one size doesn't fit all*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press
- Johnson, B., & Christensen, L. (2014). *Educational research: Quantitative, qualitative, and mixed approaches*. (Çev. Ed. S. B. Demir) Ankara: Eğiten Kitap.
- *Kaplan, M. (2016). *The effect of the differentiated method on seventh graders' conceptual learning, scientific process skills and academic achievement in the science unit ' Force and movement*. Master Thesis. Dokuz Eylül University. İzmir.
- *Kara, H. Z. (2019). *The effects of different instruction used in bouyancy force unit on student success and views of students*. Master Thesis. Ataturk University. Erzurum.
- Karadağ, E. (2009). Eğitim bilimleri alanında yapılmış doktora tezlerinin tematik açıdan incelemesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 75-87.
- *Karadağ, R. (2010). *Implementation of differentiated instruction approach in primary education Turkish course: An action research*. PhD Dissertation. Anadolu University. Eskişehir.
- *Karakas, E. (2019). *Reflections on the teaching process in accordance with the differentiated teaching approach*. Master Thesis. Trabzon University. Trabzon.
- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 170-189.
- Kaya, N. G., Mertol, H., Turhan, G., Araz, D., & Uçar, H. (2022). Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde farklılaştırma ve zenginleştirme uygulamalarına ilişkin yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Dicle University Journal of Ziya Gokalp Education Faculty*, 41, 102-114.
- *Koc, H. (2016). *Investigation of traces about differentiated instruction in the views of classroom*

- teachers in inclusive education*. Master Thesis. Anadolu University. Eskisehir.
- Koç, E. Yıldırım, H. İ., & Bal, Ş. (2008). İlköğretim ikinci kademe fen bilgisi müfredatı ile liselere giriş sınavları fen bilgisi sorularının öğrencilerin kişisel bilgileri de dikkate alınarak karşılaştırılması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(9), 35-48.
- Kula, S. S. (2020). *Güncel bir kavram olarak kapsayıcı eğitime öğretmen adaylarının bakış açısı*. VIIIth International Eurasian Educational Research Congress, 770-784.
- Kula, S. S. (2023). Kapsayıcı eğitimde öğretim tasarımı. H. Şimşek & S. S. Kula (Ed.), *Herkes için kapsayıcı eğitim* içinde (s. 155-182). Ankara: Vizetek.
- *Leblebicier, B. (2020). *Learning through differentiated instruction: Action research in an academic english class*. Master Thesis. Middle East Technical University. Ankara.
- Leech, N. L., & Onwuegbuzie, A. J. (2009). A typology of mixed methods research designs. *Qual Quant*, 43, 265-275.
- López-Alvarado, J. (2017). Educational research: Educational purposes, the nature of knowledge and ethical issues. *International Journal of Research and Education (IJRE)*, 2(1), 1-5.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2007). *Öğrenci merkezli eğitim yaklaşımı uygulama modeli*. <http://earged.meb.gov.tr/arasayfa.php?g=70> adresinden erişilmiştir.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. Jossey-Bass.
- Olçay Gül, S. (2014). Farklılaştırılmış öğretim ve uyarlamalar. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(5), 111-123.
- Oliva, P., F. (2005). *Developing the curriculum*. ABD: Pearson.
- *Ozbal, A. F. (2016). *Implementation of differentiated instruction approach in physical education and sports class: an action research*. PhD Dissertation. Anadolu University. Eskişehir.
- *Ozer, S. (2016). *The effects of thinking-style-based differentiated instruction on achievement, attitude and retention*. PhD Dissertation. Necmettin Erbakan University. Konya.
- *Ozkanoglu, O. (2015). *Early childhood teachers' views about and practices with differentiated instruction in the primary years programme*. PhD Dissertation. Middle East Technical University. Ankara.
- Öztürk, M., Tepetaş Cengiz, Ş.G., Köksal, H., & İrez, S. (2017). *Sınıfında yabancı uyruklu öğrenci bulunan öğretmenler için el kitabı*, Ed: Aktekin, S. Milli Eğitim Bakanlığı, Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Özudođru, F., Sakallıoğlu, G., Girgin, A., & Altner, N. (2021). *Türkiye'de farklılaştırılmış öğretim konusunda yapılan araştırmaların incelenmesi*. In ERTE Congress III. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Ve Öğretmen Eğitimi Kongresi (p. 25).
- *Rasgen, S. (2020). *Implementing cil method as part of differentiated instruction*. Master Thesis. Bahcesehir University. İstanbul.
- Rock, M. L., Gregg, M., Ellis, E., & Gable, R. A. (2008). REACH: A framework for differentiating classroom instruction. *Preventing School Failure: Alternative Education for Children and Youth*, 52(2), 31-47. <https://doi.org/10.3200/PSFL.52.2.31-47>
- *Saban, C. (2020). *The implementation of differentiated instruction in higher education EFL classrooms*. PhD Dissertation. Bahcesehir University. İstanbul.
- Sakız, H. (2022). Kapsayıcı eğitimin psikolojisi: güncel eğilimler, güncellenen uygulamalar. *Turkish Journal of Special Education Research and Practice*, 4(1), 1-26.

- *Salar, R. (2018). *The effect of differentiated instruction and 5e model in physics education on different variables*. PhD Dissertation. Ataturk University. Erzurum.
- *Saldirdak, B. (2012). *The effects of differentiated instruction practices on mathematics achievement*. Master Thesis. Ankara University. Ankara.
- *Senturk, C. (2017). *Investigation of the effectiveness of differentiated instruction program applied in primary school*. PhD Dissertation. Necmettin Erbakan University. Konya.
- Sönmez, V., ve Alacapınar, F. G. (2016). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı.
- Subban, P. (2006). Differentiated instruction: A research basis. *International Education Journal*, 7(7), 935-947.
- Şan, İ., & Türegün, B. (2021). Farklılaştırılmış öğretimin İngilizce dersinde akademik başarıya etkisi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 11(1), 184-191.
- Taneri, P.O. (2019). DEHB tanısı almış öğrenciler ile eğitim öğretim. A.Ş. Soysal- Acar (Ed). *Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu el kitabı* içinde. Ankara: Nobel Yayınları.
- *Tas, F. (2013). *The effect of differentiated instructional design on students' metacognitive skills, and mathematics academic achievements*. Master Thesis. Ataturk University. Erzurum.
- Taş,F. & Sırmacı, N. (2018). Farklılaştırılmış öğretim tasarımının öğrencilerin bilişüstü becerilerine ve matematik akademik başarılarına etkisi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 336-351.
- Tavdgiridze, L., Sherozia, N., Khasaia, I., & Doborjginidze, D. (2022). *Differentiated teaching-an effective way promoting students'potential*. In EDULEARN22 Proceedings (pp. 4602-4605). IATED.
- Tomlinson, C. A. (1995). Deciding to differentiate instruction in middle school: One scholl's journey. *Gifted Child Quarterly*, 39, 77-87.
- Tomlinson, C. A. (2007). Öğrenci gereksinimlerine göre farklılaştırılmış eğitim (çev. Diye Kültürlerarası İletişim Hizmetleri). Ankara: Redhouse.
- Tomlinson, C. A. (1999). *Differentiated classroom: responding to the needs of all learners*. Alexandria, VA, USA: Association for Supervision and Curriculum Development (ASCD), 1999. p 81.
- Tomlinson, C. A., Brimijoin, K., & Narvaez, L. (2008). *The differentiated school: Making revolutionary change in teaching and learning*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- *Tufekci, Z. (2018). *The effect of differentiated instructional design on learning products in science education: our body recognition unit*. Master Thesis. Cumhuriyet University. Sivas.
- *Turegun Coban, B. (2020). *The effects of differentiated English language instruction on 7th grade students' academic achievement, higher-order thinking and problem solving skills*. Master Thesis. İnönü University. Malatya.
- *Ucarkus, E. (2020). *Examining the effect and views of differentiated instruction in social studies course on students' academic achievement and skill attainment*. PhD Dissertation. Gazi University. Ankara.
- *Ugurel, E. (2018). *The effect of differentiated instruction on learning processes in teaching of electricity subject*. PhD Dissertation. Ataturk University. Erzurum.
- *Umar, C. N. (2014). *The effects of differentiated curriculum with blended learning method on gifted students' academic achievement, critical thinking abilities and creative*. PhD Dissertation.

- Istanbul University. Istanbul.
- Umar, Ç. N., & Reis, Z. A. (2014). Karma öğrenme yöntemi ile farklılaştırılmış öğretim ortamının üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin akademik başarılarına etkisi. *İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(5), 1-30.
- UNESCO. (2009). *Policy guidelines on inclusion in education*. Fransa: Birleşmiş Milletler.
- *Yabas, D. (2008). *The effects of differentiated instructional design on students' self-efficacy beliefs, metacognitive skills and academic achievement*. Master Thesis. Yıldız Technical University. Istanbul.
- *Yaprakgul, B. (2019). *The effect of different instruction applied in physics course on students' academic achievements and classroom management*. Master Thesis. Ataturk University. Erzurum.
- *Yavuz, A. C. (2018). *The effects of differentiated instruction on turkish students' l2 achievement, and student and teacher perceptions*. Master Thesis. Bahcesehir University. İstanbul.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- *Yildiz, R. (2019). *Using differentiated instruction in physics education effects on scientific process skills of students and teacher views*. Master Thesis. Ataturk University. Erzurum.
- Zee, M., & Koomen, H. M. (2016). Teacher self-efficacy and its effects on classroom processes, student academic adjustment, and teacher well-being: A synthesis of 40 years of research. *Review of Educational Research*, 86(4), 981-1015.
- *Zoraloglu, S. (2016). *A case study of differentiated instruction approach*. Master Thesis. Hacettepe University. Ankara.
- Zoraloğlu, S., & Şahin, A. E. (2022). Bir sınıf öğretmenin farklılaştırılmış öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirilebilir uygulamaları. *Yaşadıkça Eğitim*, 36(3), 834-854.